

Korkein oikeus

[Etusivu](#) » [Ennakkopäätökset](#) » [2021](#) » KKO:2021:24

KKO:2021:24

Rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen
Eurooppalainen pidätysmääräys

Diaarinumero:

R2021/153

Taltionumero:

581

Antopäivä:

16.4.2021

ECLI-tunniste:

ECLI:FI:KKO:2021:24

Syyttäjä oli eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella pyytänyt, että Romanian kansalainen A luovutetaan Romaniaan vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa varten. Romanian viranomaisten antamissa selvityksissä kuvattiin vankiloiden olosuhteita, ja erillisen vakuutuksen mukaan A:lle taattiin kolmen neliömetrin henkilökohtainen tila vankiloissa, joissa hän todennäköisesti suorittaisi rangaistuksensa.

Korkein oikeus katsoi, että Romanian viranomaisten vankilaolosuhteista antamien selvitysten ja vakuutuksen perusteella voitiin arvioida, ettei A joudu epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kohteeksi. A:n luovuttamiselle ei ollut EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 6 kohdan kieltäytymisperustetta. Ks. KKO:2020:25

EU-luovuttamisL 5 § 1 mom 6 kohta

Euroopan unionin perusoikeuskirja 4 artikla

IhmisoikeusSop 3 art

Asian käsittely Helsingin käräjäoikeudessa

Luovuttamispyyntö

Syyttäjä pyysi, että Romanian kansalainen A luovutetaan Romaniaan vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ilmenevässä asiassa. A oli Romaniassa tuomittu viiden vuoden vankeusrangaistukseen ja kolmen vuoden täydentävään rangaistukseen, jotka olivat suorittamatta.

A:n lausuma

A vaati, että luovuttamispyyntö hylätään. Asiassa oli vaara, että A joutuisi Romanian vankilaolosuhteiden vuoksi epäinhimillisen ja ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi. Vankiloissa vankien henkilökohtaiseen käyttöön varattu sellitila oli liian pieni eivätkä vankilaolosuhteet muutoinkaan vastanneet Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä asetettuja vaatimuksia.

Käräjäoikeuden päätös 15.2.2021 nro 288

Käräjäoikeus selosti rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 5 §:n 1 momentin 6 kohdan kieltäytymisperustetta ja sitä koskevaa oikeuskäytäntöä, Romaniasta saatua selvitystä vankilaolosuhteista ja Romanian antamaa vakuutusta A:lle annettavasta henkilökohtaisesta tilasta. Johtopäätöksensä käräjäoikeus totesi asiassa olevan riidatonta, että mikäli henkilökohtaisen tilan katsotaan jäävän alle kolmen neliömetrin Bacăun tai Focșanin vankiloissa, vankeusolosuhteiden voitiin katsoa olevan ristiriidassa Euroopan unionin perusoikeuskirjan 4 artiklan kanssa, koska A:n säilyttämistä kyseisissä tiloissa ei voitu pitää lyhyenä, satunnaisena ja vähämerkityksisenä.

Asiassa keskeinen riitainen seikka oli se, oliko käräjäoikeuden luotettava Romanian viranomaisten antamaan vakuutukseen vai oliko asiassa esitetty sellaisia täsmällisiä tietoja, joiden perusteella vankeusolosuhteiden voitiin katsoa olevan ristiriidassa perusoikeuskirjan 4 artiklan kanssa.

Käräjäoikeus katsoi, että syyttäjien asiassa Romanian oikeusviranomaisille tekemien vankilaolosuhteita koskevien tietopyyntöjen sisältö heikensi Romanian viranomaisten antamien vakuutusten uskottavuutta. Tietopyynnöissä oli lähes sanatarkkaan ilmoitettu, minkälainen vakuutuksen tuli olla, jotta A:n luovuttaminen olisi mahdollista. Lisäksi vakuutuksen uskottavuutta heikensi se, että vakuutuksen mukaan ainoastaan luovutettavalle henkilölle taattiin yksittäistapauksessa ihmisoikeustuomioistuimen asettamat vaatimukset täyttävät vankilaolosuhteet, vaikka kyseisten Bacăun tai Focșanin vankiloiden olosuhteet eivät muutoin täyttäneet asetettuja vaatimuksia. Asiassa esitetyissä kansallisissa ja kansainvälisissä puolueettomissa selvityksissä ei ollut tuotu esiin, että vankiloissa olisi eri huoneet ja olosuhteet luovutetuille ja muille vangeille.

Käräjäoikeus totesi, että Bacăun ja Focșanin vankiloita koskevista selvityksistä ilmeni vankiloissa olevan huomattavaa yliasutusta. Yliasutus oli jatkuvaa ja vankien henkilökohtaisen tilan pinta-ala oli jäänyt jopa alle 1,5 neliömetrin. Kirjallisista todisteista ilmeni myös muita vakavia puutteita vankilaolosuhteissa.

Käräjäoikeus katsoi, että asiassa oli esitetty riittävän täsmälliset tiedot, joiden perusteella vankeusolosuhteiden voitiin katsoa olevan ristiriidassa perusoikeuskirjan 4 artiklan kanssa Romanian viranomaisten antamasta vakuutuksesta huolimatta. Asiassa oli siten perusteltua syytä epäillä, että A:n luovuttaminen Romaniaan altistaisi hänet todelliselle vaaralle ihmisarvoa loukkaavasta kohtelusta ja luovuttamisesta oli sen vuoksi kieltäydyttävä EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 6 kohdan nojalla.

Käräjäoikeus kieltäytyi A:n luovuttamisesta.

Asian on ratkaissut käräjätuomari Elisa Savolainen.

Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

Syyttäjälle myönnettiin valituslupa.

Syyttäjä vaati, että käräjäoikeuden päätös kumotaan ja luovuttamispyyntö hyväksytään.

A vaati, että valitus hylätään.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

1. Syyttäjä on vaatinut Romanian kansalaisen A:n luovuttamista Romaniaan viiden vuoden vankeusrangaistuksen ja kolmen vuoden täydentävän rangaistuksen täytäntöönpanoa varten. A on vastustanut luovuttamista. Käräjäoikeus on katsonut, että luovuttamisesta on kieltäydyttävä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (EU-luovuttamislaki) 5 §:n 1 momentin 6 kohdan perusteella, koska asiassa on Romanian viranomaisten antamista vakuutuksista huolimatta perusteltua syytä epäillä, että A:n luovuttaminen altistaisi hänet vankilaolosuhteiden vuoksi vaaralle ihmisarvoa loukkaavasta kohtelusta. Käräjäoikeus on katsonut, että Bacăun ja Focșanin vankiloissa, joihin A todennäköisesti sijoitettaisiin, on yhtenä vakavana puutteena huomattava ja jatkuva yliasutus. Tähän nähden asiassa on Romanian antamasta henkilökohtaista kolmen neliömetrin vähimmäistilaa koskevasta vakuutuksesta huolimatta todellinen vaara, että A:n henkilökohtainen tila jäisi tämän alle. Käräjäoikeus on hylännyt luovuttamispyynnön.

2. Korkeimmassa oikeudessa on syyttäjän valituksen perusteella kysymys siitä, onko A:n luovuttamiseen Romaniaan suostuttava vai onko luovuttamisesta kieltäydyttävä EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 6 kohdan nojalla. Tämän ratkaisemiseksi on arvioitava, uhkaisiko A:ta Romaniassa ihmisarvoa loukkaava kohtelu vankilaolosuhteiden puutteellisuuden takia, kun otetaan erityisesti huomioon Romanian oikeusviranomaisten vankilaolosuhteista antamat selvitykset ja Romanian viranomaisten antamat vakuutukset.

Ihmisarvoa loukkaavaan kohteluun liittyvä kieltäytymisperuste

3. EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan luovuttamisesta tulee kieltäytyä, jos on perusteltua syytä epäillä, että luovutettavaksi pyydetty uhkaisi kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu tai että hän joutuisi alkuperänsä, tiettyyn yhteiskuntaryhmään kuulumisensa, uskontonsa, vakaumuksensa tai poliittisen mielipiteensä vuoksi henkeään tai vapauttaan uhkaavan tai muun vainon kohteeksi, taikka voidaan perustellusti olettaa, että hän joutuu ihmisoikeuksien tai perustuslaissa turvatun oikeusturvan, sananvapauden tai yhdistymisvapauden loukkauksen kohteeksi.

4. EU-luovuttamislaille on pantu täytäntöön eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä tehty puitepäätos 2002/584/YOS.

5. Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2020:25 (kohdat 3–7) on selostettu EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 6 kohdan kieltäytymisperustetta ja sen suhdetta puitepäätoksen kieltäytymisperusteita koskeviin 3 ja 4 artikloihin sekä puitepäätoksen 1 artiklan 3 kohtaan, jonka mukaan puitepäätos ei vaikuta velvoitteeseen kunnioittaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa taattuja perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita. Ratkaisussa todetulla tavalla EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 6 kohtaa on perusteltua tulkita mahdollisimman pitkälle yhtenevästi sen tulkinnan kanssa, jonka Euroopan unionin tuomioistuin on antanut puitepäätoksen 1 artiklan 3 kohdalle ja perusoikeuskirjan 4 artiklalle sekä niihin liittyville ihmisoikeusvelvoitteille.

6. Unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään todennut, että puitepäätoksella ei sen 1 artiklan 3 kohdan mukaan vaikuteta velvoitteeseen kunnioittaa muun muassa perusoikeuskirjassa taattuja perusoikeuksia. Tämän vuoksi täytäntöönpanosta vastaavalla oikeusviranomaisella on tietyn edellytyksin velvollisuus päättää puitepäätoksen mukainen luovuttamismenettely, jos luovuttaminen saattaa johtaa siihen, että luovutettava henkilö joutuu perusoikeuskirjan 4 artiklassa tarkoitetun epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kohteeksi. (Ks. suuren jaoston tuomio 15.10.2019, Dorobantu, C-128/18, EU:C:2019:857, 50 kohta ja siinä viitattu oikeuskäytäntö.)

7. Eurooppalainen pidätysmääräys pohjautuu vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen ja jäsenvaltioiden keskinäiseen luottamukseen siitä, että jäsenvaltiot kykenevät takaamaan perusoikeuksien yhdenveroisen ja tehokkaan suojan. Unionin tuomioistuin on ratkaisuisaan katsonut, että pelkkä puutteita osoittavien seikkojen olemassaolo pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion vankeusolosuhteissa ei välttämättä merkitse sitä, että luovutettavaksi pyydetty henkilö altistuisi konkreettisesti tapauksessa epäinhimilliselle tai halventavalle kohtelulle, jos hänet luovutetaan tämän jäsenvaltion viranomaisille. Tällaisessa tilanteessa luovuttamista harkittaessa on konkreettisesti ja yksityiskohtaisesti arvioitava, onko olemassa painavia perusteita uskoa, että luovutettavaksi pyydetty henkilö altistuisi todelliselle vaaralle joutua perusoikeuskirjan 4 artiklassa tarkoitetun epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kohteeksi kyseisen jäsenvaltion vankeusolosuhteiden vuoksi. Arvioinnin tulee perustua objektiivisiin, luotettaviin, tarkkoihin ja asianmukaisesti päivitettyihin tietoihin vankeusolosuhteista. (Ks. tuomio Dorobantu, 54 ja 55 kohdat ja niissä viitattu oikeuskäytäntö.)

8. Unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään arvioinut vankeusolosuhteiden vähimmäisvaatimuksia vangin henkilökohtaisessa käytössä olevan tilan ja muiden vankilaolosuhteiden osalta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen suuren jaoston Muršić v. Kroatia tuomiossa 20.10.2016 vahvistettujen perusteiden mukaisesti (tuomio 25.7.2018, Generalstaatsanwaltschaft, C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, 91–93 kohdat ja tuomio Dorobantu, 71–77 kohdat). Ihmisoikeustuomioistuin on mainitussa tuomiossaan katsonut, että vangin yhteisellissä käytössä olevan henkilökohtaisen tilan pinta-alan jääminen alle kolmen neliömetrin synnyttää lähtökohtaisesti vahvan oletettaman ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan loukkauksesta (tuomion kohta 124). Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on uusimmassa ratkaisukäytännössään todennut, että pidätysmääräyksen soveltamisalalla vankeusolosuhteiden arviointi on suoritettava unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaisesti (Bivolaru ja Moldovan v. Ranska 25.3.2021, kohta 114).

9. Myös Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2020:25 katsonut, että kolme neliometriä alittava henkilökohtainen tila niin sanotussa puoliavoimessa vankilajärjestelmässä synnyttää ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella vahvan oletettaman ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan loukkauksesta ja vastaavasti oletettaman Euroopan unionin perusoikeuskirjan 4 artiklan loukkauksesta. (Ks. KKO 2020:25, kohta 17 ja siinä viitattu oikeuskäytäntö.)

Lisätietojen pyytäminen pidätysmääräyksen antaneelta jäsenvaltiolta

10. EU-luovuttamislain 23 §:n mukaan syyttäjät ja poliisi voivat tarvittaessa pyytää lisätietoja pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaiselta viranomaiselta. Pykälä liittyy puitepäätöksen 15 artiklan 2 kohtaan, jossa pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle annetaan mahdollisuus pyytää pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion oikeusviranomaiselta lisätietoja luovuttamispäätöksen tekemiseksi. Lisäksi puitepäätöksen 15 artiklan 3 kohdan mukaan pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen voi milloin tahansa toimittaa kaikki käyttökelpoiset lisätiedot täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle.

11. Jos pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta vastaavalla oikeusviranomaisella on tietoja, jotka osoittavat puutteita pidätysmääräyksen antaneen valtion vankilajärjestelmässä, sen on pyydettävä lisätietoja pidätysmääräyksen antaneelta oikeusviranomaiselta. Tiedot on ilmoitettava pyynnössä asetetussa määräajassa, ja pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen on tarvittaessa pyydettävä apua keskusviranomaiselta puitepäätöksen 7 artiklan mukaisesti. Unionin tuomioistuimen mukaan päätöstä henkilön luovuttamisesta on lykättävä siihen asti, kunnes täytäntöönpanosta vastaavalla oikeusviranomaisella on lisätietoja, joiden nojalla se voi katsoa, ettei asianomainen henkilö altistuisi pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion vankeusolosuhteiden vuoksi todelliselle vaaralle perusoikeuskirjan 4 artiklassa tarkoitetusta epäinhimillisestä tai halventavasta kohtelusta. Jos vaaran olemassaoloa ei voida kohtuullisessa määräajassa sulkea pois, viranomaisen on päätettävä luovuttamismenettelyn lopettamisesta. (Ks. tuomio 5.4.2016 Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C 659/15 PPU, EU:C:2016:198, 104 kohta.)

Pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion viranomaisten antamien vakuutusten merkitys

12. Unionin tuomioistuin on katsonut, että pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen voi antaa vakuutuksia asianomaisen henkilön vankeusolosuhteista pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa. Siihen, että tällaista vakuutusta on rikottu, voitaisiin unionin tuomioistuimen mukaan vedota pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion tuomioistuimissa. (Ks. tuomio Generalstaatsanwaltschaft, kohdat 110–111.)

13. Unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen on lähtökohtaisesti luotettava pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion vakuutukseen siitä, ettei asianomainen henkilö joudu epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kohteeksi konkreettisten ja nimenomaisten vankilaolosuhteiden vuoksi, ainakin silloin, kun ei ole sellaisia yksityiskohtaisia tietoja, joiden perusteella voitaisiin katsoa, että määrättyssä vankilassa vallitsevat vankeusolosuhteet ovat perusoikeuskirjan 4 artiklan vastaiset. Unionin tuomioistuin on korostanut, että vakuutukseen on luotettava ainakin silloin, kun se on peräisin pidätysmääräyksen antaneelta oikeusviranomaiselta tai sanottu oikeusviranomainen on sen hyväksynyt pyydettyään apua keskusviranomaiselta puitepäätöksen 7 artiklan mukaisesti. (Ks. tuomio Generalstaatsanwaltschaft, kohta 112 ja tuomio Dorobantu, kohta 68.)

14. Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi yksinomaan poikkeuksellisissa olosuhteissa ja täsmällisten tietojen perusteella todeta vakuutuksesta huolimatta olevan olemassa todellinen vaara siitä, että asianomaista henkilöä kohdellaan pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa perusoikeuskirjan 4 artiklassa tarkoitetulla epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla hänen vankeusolosuhteidensa vuoksi (tuomio Dorobantu, kohta 69).

15. Unionin tuomioistuin on katsonut, että täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on arvioitava tiedossaan olevia seikkoja kokonaisuutena silloin, kun vakuuttelun osoittamat takeet eivät ole peräisin oikeusviranomaiselta (tuomio Generalstaatsanwaltschaft, kohta 114).

Asiassa esitetty selvitys

16. A on kieltäytymisperusteensa tueksi vedonnut muun muassa Euroopan neuvoston kidutuksen vastaisen komitean (CPT) raporttiin 19.3.2019 Romanian vankilaolosuhteista, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen antamien ratkaisujen täytäntöönpanoa koskevaan raporttiin vuodelta 2020, Romanian oikeusasiamiehen raporttiin sekä tilasto- ja muihin tietoihin Bacăun ja Focșanin vankiloista. Selvityksen mukaan Romanian vankiloissa on yliasutusta, joka on pahentunut. Esitetyn selvityksen mukaan Bacăun vankilan suljetulla osastolla ja Focșanin vankilan puoliavoimella osastolla on ollut huomattavaa yliasutusta siten, että vankien henkilökohtainen tila on alittanut kolme neliometriä. Selvityksissä on todettu puutteita myös vankiloiden muissa olosuhteissa.

17. Syyttäjän toimittaman Romanian oikeusviranomaisen, Bacăun maakunnan tuomioistuimen 24.12.2020 antaman selvityksen mukaan A sijoitettaisiin Romaniassa ensin 21 päiväksi Rahovan vankilaan Bukarestiin, jossa hänellä olisi henkilökohtaista tilaa vähintään kolme neliometriä. Tämän jälkeen hänet siirrettäisiin todennäköisesti Bacăun vankilaan. Kun rangaistuksesta on suoritettu yksi viidesosa, tehdään vangin uudelleen sijoittamista koskeva arviointi. A:n sijoittamispaikkana olisi todennäköisesti Focșanin vankila, mikäli hänet siirrettäisiin suorittamaan tuomiotaan puoliavoimeen laitokseen.

18. Bacăun maakunnan tuomioistuimen antaman selvityksen mukaan Bacăun vankilassa jokaisella vangilla on sellissä muun muassa oma sänky, patja ja tarvittavat varusteet. Huoneissa on asianmukainen luonnollinen ilmanvaihto ja valaistus ja niiden lämmitys taataan säätilan mukaisesti, jotta lämpötila pysyy sopivana. Vangeilla on jatkuvasti käytössään juokseva vesi ja tarvittavat wc-kalusteet. Vankilan hallinto varmistaa, että ruoan valmistukseen, jakeluun ja tarjoiluun on käytössä asianmukaiset, elintarvikehygienian vaatimusten mukaiset olosuhteet, ja näissä toimissa huomioidaan vankien ikä, terveydentila, työtehtävät ja uskonnollinen vakaumus. Vangit pääsevät ulkoilemaan laissa määritellyllä tavalla ja osallistumaan ohjelmiin ja toimintaan, jotka tukevat psyykkis-sosiaalista hyvinvointia. Selvityksessä on vastaavalla tavalla selostettu Focșanin puoliavoimen ja avoimen vankilan olosuhteita. Selvityksessä Romanian vankeinhoitolaitos takaa, että A:lla on käytössään henkilökohtaista tilaa kolme neliömetriä, kun tuomio suoritetaan suljetussa laitoksessa ja avolaitoksessa sekä kaksi neliömetriä, kun tuomio suoritetaan puoliavoimessa laitoksessa.

19. Ensimmäisen, 24.12.2020 päivätyn selvityksen jälkeen syyttäjä on pyytänyt Romanian oikeusviranomaisilta vakuutusta siitä, että A saa vähintään kolmen neliömetrin henkilökohtaisen tilan koko vankeusrangaistuksen suorittamisen ajaksi. Bacăun maakunnan tuomioistuimen 4.1.2021 antaman selvityksen mukaan on mahdollista, että A saa suuremman henkilökohtaisen tilan käyttöönsä kuin ensimmäisessä selvityksessä oli luvattu.

20. Syyttäjä on vielä 4.1.2021 pyytänyt Romanian oikeusviranomaisilta vakuutusta vankilaolosuhteista. Pyynnössä on viitattu aiemmin samaa henkilöä ja samoja rikoksia koskevaan vakuutukseen, jonka Romanian oikeusviranomaiset olivat vankilaolosuhteista antaneet Ruotsin oikeusviranomaisille A:n luovuttamiseksi ja jonka nojalla Ruotsin korkein oikeus oli päätöksellään 8.4.2020 määrännyt A:n luovutettavaksi Romaniaan ennen hänen poistumistaan Ruotsista Suomeen. Syyttäjä on pyytänyt antamaan saman vakuutuksen Suomen viranomaisille ja ilmoittanut, että ilman vakuutusta käräjäoikeus ei todennäköisesti suostu A:n luovuttamiseen.

21. Romanian oikeusministeriön toimittaman säilöönotto- ja vankeinhoidon turvallisuuslaitoksen johtajan 7.1.2021 antaman vakuutuksen mukaan A:lle varmistetaan myös osittain rajoitetussa Focșanin avolaitoksessa kolmen neliömetrin henkilökohtainen tila. Annettu vakuutus on yksittäinen, ja se koskee ainoastaan tätä tapausta ja luovutettavaksi pyydettyä henkilöä. Selvityksessä ilmoitetaan myös toimintasuunnitelmasta ihmisoikeustuomioistuimen Rezmiveș-ratkaisun täytäntöönpanemiseksi.

22. Romanian oikeusministeriö on vielä toimittanut säilöönotto- ja vankeinhoidon turvallisuuslaitoksen johtajan lausunnon 8.2.2021, jonka mukaan Romanian vankiloissa on tilastojen mukaan yliasutusta, mutta kansallinen vankeinhoitolaitos on perustanut oman valvontajärjestelmän niiden vankien olosuhteiden valvomiseksi, joiden osalta Romania on antanut vakuutuksia. Luovutetuille vangeille on paikallisella tasolla järjestetty vakuutuksen mukaiset edellytykset täyttäviä huoneita.

Korkeimman oikeuden arviointi

23. Kohdassa 16 kerrotut Romanian vankilaolosuhteita yleisesti kuvaavat selvitykset osoittavat, että Romanian vankiloissa on yliasutusta. Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on useissa Romanian vankilaolosuhteita koskevissa ratkaisuissaan todennut, että vankiloissa on yliasutusta ja vankilaolosuhteissa on muitakin puutteita (ks. Rezmiveș ym. v. Romania 25.4.2017, kohta 106 ja siinä viitatus ratkaisut). Ihmisoikeustuomioistuin on katsonut vankilaolosuhteiden johtaneen ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan loukkaukseen.

24. Romanian vankilaloista esitetyt tiedot ovat edellyttäneet tarkemman selvityksen hankkimista Romaniasta ottaen huomioon edellä selostettu unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntö, jonka mukaan A:n luovuttamisesta kieltäytymistä on arvioitava nimenomaisesti häntä koskevien luotettavien, ajantasaisten ja riittävien olosuhdetietojen perusteella.

25. Romanian oikeusviranomaisten toimittamassa ensimmäisessä selvityksessä on tuotu esille niiden vankiloiden olosuhteita, joihin A sijoitettaisiin. Selvityksen perusteella A:n henkilökohtainen tila Focșanin puoliavoimessa vankilassa jäisi alle kolmen neliömetrin. Korkein oikeus on unionin tuomioistuimen ja ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntöön viitaten katsonut, että kolme neliömetriä alittava henkilökohtainen tila synnyttää oletettaman ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan ja perusoikeuskirjan 4 artiklan loukkauksesta (ks. KKO 2020:25). Syyttäjällä on siten ollut peruste pyytää Romanian oikeusviranomaisilta nimenomaista vakuutusta, jossa A:lle taataan vähimmäisedellytykset täyttävä henkilökohtainen tila.

26. Romanian oikeusministeriö on toimivaltaisena keskusviranomaisena toimittanut vankeinhoitoviranomaisen antaman vakuutuksen syyttäjän pyynnön johdosta. Kohdassa 13 mainituilla perusteilla pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen on tullut tarvittaessa pyytää apua omalta keskusviranomaiseltaan pyynnössä tarkoitetun vakuutuksen toimittamiseksi. Kysymys on siten luonteeltaan sellaisesta vakuutuksesta, johon on unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan lähtökohtaisesti luotettava.

27. Vakuutuksen mukaan A:lle varmistetaan kolmen neliömetrin henkilökohtainen tila myös Focșanin puoliavoimessa vankilassa. Vakuutuksen on todettu olevan yksittäinen ja koskevan vain käsiteltävää asiaa. Vakuutus on osoitettu Suomen oikeusviranomaisille ja siinä on viitattu Suomen tekemään pyyntöön. Vakuutuksen luotettavuutta ei sen sisältö huomioon ottaen heikennä se, että syyttäjä on pyynnössään viitannut Romanian viranomaisten aiemmin Ruotsin oikeusviranomaisille antamaan vakuutukseen. Korkein oikeus katsoo, että aiemman vakuutuksen esille tuominen tässä yhteydessä on ollut perusteltua, sillä kysymys on ollut samaa henkilöä ja samoja rikoksia koskevasta pidätysmääräyksestä, jonka perusteella A on määrätty jo luovutettavaksi Ruotsista ja jonka täytäntöönpanon hän on välttänyt siirtymällä Suomeen.

28. Unionin tuomioistuin on kohdasta 14 ilmenevin tavoin katsonut, että pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi yksinomaan poikkeuksellisissa olosuhteissa ja täsmällisten tietojen perusteella todeta vakuutuksesta huolimatta olevan olemassa todellinen vaara siitä, että asianomaista henkilöä kohdellaan pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa perusoikeuskirjan 4 artiklassa tarkoitetulla epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla hänen vankeusolosuhteidensa vuoksi.

29. Romanian viranomaisten toimittamissa selvityksissä ja vakuutuksessa ei ole kiistetty, etteikö Romanian vankilaolosuhteissa olisi yleisiä puutteita. Korkein oikeus katsoo, että Romanian viranomaisten antamien selvitysten ja vakuutusten perusteella on kuitenkin riittävät perusteet arvioida vaaraa, että A joutuisi epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kohteeksi. Romanian viranomaisten antama vakuutus on annettu ainoastaan nyt käsiteltävänä olevaa asiaa varten ja siinä on nimenomaisesti vakuutettu A:lle järjestettävän majoituspaikkojen uudelleentarkastelulla kolmen neliömetrin henkilökohtainen yksityinen tila myös Focșanin vankilassa.

30. Vakuutuksen lisäksi pidätysmääräyksen antanut Romanian oikeusviranomainen on selvityksessään 24.12.2020 kuvannut yksityiskohtaisesti A:n vankilaolosuhteita Bacăun ja Focșanin vankiloissa. Selvityksessä on muun ohella kuvattu asianomaisten vankiloiden hygieni- ja saniteettiolosuhteita sekä vankien terveydenhuoltoon ja sosiaaliseen tukeen liittyviä seikkoja. Korkein oikeus katsoo, ettei asiassa esitetty muu yleinen selvitys Bacăun ja Focșanin vankiloiden yliasutuksesta tai olosuhteista muutoinkaan riitä muodostamaan sellaisia unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössään edellyttämiä poikkeuksellisia olosuhteita ja täsmällisiä tietoja, joiden perusteella voitaisiin todeta olevan olemassa todellinen vaara siitä, että A:ta kohdeltaisiin Romaniassa perusoikeuskirjan 4 artiklassa tarkoitetulla epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla.

31. Näin ollen Korkein oikeus katsoo, ettei ole perusteita EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 6 kohdan nojalla kieltäytyä A:n luovuttamisesta Romaniaan.

Päätöslauselma

Käräjäoikeuden päätös kumotaan. A:n luovuttamiseen Romaniaan suostutaan.

A määrätään pidettäväksi säilössä, kunnes luovuttamispäätös pannaan täytäntöön.

A ei ole suostunut siihen, että hänet saadaan Romaniassa asettaa syytteeseen, häntä rangaista tai häneltä riistää vapaus muusta ennen luovuttamista tehdystä rikoksesta kuin siitä, jonka perusteella luovuttamista pyydetään. A ei ole suostunut siihen, että hänet voidaan luovuttaa Romaniasta edelleen Euroopan unionin toiseen jäsenvaltioon.

Romania on velvollinen noudattamaan eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä tehdyn neuvoston puitepäätöksen (2002/584/YOS) 27 ja 28 artiklan säännöksiä.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Jarmo Littunen, Mika Ilveskero, Eva Tammi-Salminen, Timo Ojala ja Tuija Turpeinen. Esittelijä Karri Tolttila.